Írta: Új Szó
2005. november 29. kedd - Módosítás: 2005. november 29. kedd

OTTHONUNK A NYELV

Elõzõ két írásomban a helységneveinkkel kapcsolatos problémákra hívtam fel a figyelmet: az utóbbi száz évben háromszor ál-lapítottak meg magyar nevet a magyarlakta helységek számára, s bár a legtöbb esetben ezek a nevek egybeesnek, vannak eltérések is, amint azt a kelet-szlovákiai, jelenleg hivatalosan Kapu1ianske Kµaeany-nak nevezett község példáján illusztráltam. OTTHONUNK A NYELV
Elõzõ két írásomban a helységneveinkkel kapcsolatos problémákra hívtam fel a figyelmet: az utóbbi száz évben háromszor ál-lapítottak meg magyar nevet a magyarlakta helységek számára, s bár a legtöbb esetben ezek a nevek egybeesnek, vannak eltérések is, amint azt a kelet-szlovákiai, jelenleg hivatalosan Kapu1ianske Kµaeany-nak nevezett község példáján illusztráltam. A kilencvenes években Magyarországon és nálunk is kiadtak helységnév-azonosító szótárakat, az ezekben közölt névanyag azonban jó pár esetben eltér egymástól; a helyzetet tovább bonyolítják a (korábban nem adatolt és nem kodifikált) szlovák mintára kialakult megnevezések, mint a Gömöralmágy (Gemerský Jablonec, hivatalosan mindig Almágy) vagy a már említett Kaposkelecsény.

Nem csodálkozhatunk tehát azon, hogy szlovákiai magyar írott forrásokból ugyanannak a településnek több magyar neve is adatolható. Lássunk most erre néhány példát!

Az 1994-es ún. táblatörvény mellékletében megállapított név és a régi hivatalos magyar név váltakozik: Füss ~ Komáromfüss, Sávoly ~ Füleksávoly, Síd ~ Gömörsíd stb. Egységes viszont a dunaszerdahelyi járásban található Jahodná magyar nevének használata: az 1994-es jegyzékben az Eperjes szerepel, magyar szövegekben pedig csak a Pozsonyeperjes fordul elõ, hiszen számunkra Eperjes Pre1ov város magyar neve. E csoporton belül sajátos alcsoportot alkotnak a korábban -fala utótagú nevek, az 1994-es jegyzékben valamilyen oknál fogva a -falva utótag szerepel: Oldalfalva ~ Oldalfala, Balogfalva ~ Balogfala. Ez a váltakozás még közlekedési táblán is megjelenik, ugyanis a Stránska felirat alatt jelenleg a fõút mellett az egyik faluvégen az Oldalfalva, a másikon az Oldalfala név olvasható. Ez utóbbi táblát valószínûleg a helyi önkormányzat csináltatta, s nyilván azért választották az Oldalfala formát, mert számukra az a megszokott.

Egy-egy hangot érintõ váltakozás fordul elõ több helységnévben is. Az n és az ny betû váltakozik a Pólyán ~ Pólyány (Poµany), Ágcsernyõ ~ Ágcsernõ (Eierna), Tiszacsernyõ ~ Tiszacsernõ (Eierna nad Tisou), Lukanénye ~ Lukanyénye (Nenince), Szécsénke ~ Szécsényke ~ Ipolyszécsénke ~ Ipolyszécsényke (Seeianky) stb. falvak nevében. (Az utolsó falu esetében az ingadozás azzal is magyarázható, hogy a falu régi hivatalos magyar neve Ipolyszécsényke volt, a két világháború közötti, illetve mai hivatalos neve Szécsénke.) Hol hosszú, hol meg rövid magánhangzó szerepel Zselíz ~ Zseliz (®eliezovce), Perbenyik ~ Perbenyík (Pribeník), Lökösháza ~ Lõkösháza (Levku1ka) nevében. Zselíz és Perbenyik (mindig ezek a névformák voltak a hivatalosak) esetében valószínûleg a szlovák forma befolyásolta a Zseliz és a Perbenyík alakváltozatot; a harmadik falu régi magyar neve Lõkös, két világháború közötti magyar neve Lõkösháza volt, csak a jelenlegi jegyzékben szerepel (valószínûleg hibásan) a Lökösháza forma.

A több településnévre is kiterjedõ variabilitás szükségessé teszi egy egységes hivatalos magyar helységnévjegyzék kidolgozását. Ez a probléma azonban nemcsak bennünket érint: egyrészt hasonló változásokra került sor a többi elcsatolt területen is, másrészt meg újabban Magyarországon a magyar településneveket is feltüntetõ térképek is megjelennek, s ezeken a régi magyar hivatalos név szerepel (vagyis az autós nem egyszer más névvel találkozik a térképen, és mással a helységnévtáblán). Tehát a teljes Kárpát-medencei helységnévanyag

újrakodifikálására lenne szükség, ez pedig csak minden érintett fél: magyar és szlovák (román, ukrán stb.) nyelvészek, földrajztudósok és térképészek, valamint politikusok együttmûködése révén lehetséges.

SZABÓMIHÁLY GIZELLA